

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Захарченко А.І.

викладач,

Куп'янський автодорожній коледж

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ПРОЦЕСИ ПРИВАТИЗАЦІЇ

Проблема власності – головне питання реформ, що проходили в центральній та східній Європі. Проте, при сучасному стані справ, він далекий не тільки від правильного рішення, але і від правильного діагнозу. На руїнах великого державного господарства відбувається великомасштабний переділ майна і, мабуть, ніякі зв'язані з цим зловживання та соціальні конфлікти не зможуть похитнути впевненість прихильників відновлення приватної власності в тому, що саме перехід контролю над ресурсами та результатами їх виробничого використання в руках приватних осіб – це вирішальна умова зміни мотивації до праці та підприємництва, вільного від державного контролю [1].

Аналіз історичних тенденцій розвитку інституту власності та особливо в сучасній його трансформації в державах з високо розвитою ринковою економікою приводить до інших висновків. Історичний процес суспільного розвитку, особливо в період промислових революцій (починаючи з періоду реформаторства), свідчать про те, інститут власності виник і розвивався як один із головних інструментів виділення виробництва в широкому сенсі з загальної, від самого початку нероздільною по характеру виконуваних функцій, суспільної системи. Він грав службову роль в становленні самостійної економіки, все більш незалежної від свавілля монархів та церкви. Почалась ця боротьба під кінець Священної Римської імперії. Економіка стала набувати все більшу автономність, що, в свою чергу, відкрило дорогу для подальшого

розвитку торгівлі, широкого розділення праці та кооперації призвело до технічним та організаційним вдосконаленням виробництва.

Відповідно, вигоди, які отримує суспільство з автономної економіки, неможна приписувати тільки одному фактору – інституту власності. Розглядаючи, таким чином, функції інституту власності в обмеженому значенні, можна прийти до наступних висновків. По-перше, в ході еволюційного розвитку економіки спосіб реалізації цієї функції може змінюватись (і він дійсно змінюється), а відповідно, не існують раз і назавжди признаних переваг однієї форми власності над іншими. По-друге, оскільки спеціалізація та автономізація економіки є фактом, який відбувся, нашого індустріального суспільства, залишки конструкції старого інституту власності носить вмираючий характер. В зв'язку з цим боротьба окремих груп та політичних партій за кордони такого явища слугує прикриттям іншої боротьби – за шматок державного «пирога».

Ці висновки підтверджуються реальними тенденціями відділення власності від управління на рівні підприємства. В ринковій економіці, що розвивається, функції управління виробництвом все більше доповнюється функцією стратегічного розвитку підприємства. Цій задачі підпорядковується маркетингова або підприємницька політика підприємства. Світовий досвід показує, що організаційне оформлення підприємницької функції у підприємства носить поступовий характер, а в цілому відбувається довгий процес відділення підприємницьких функцій від власності. Ці функції виконуються поза зв'язком з правами власності, а в окремих випадках – в протигагу їм. Виходить, що торгівля це одне, а виробництво це все інше. Без розуміння необхідності їх сполучення, а також створення умов для цього процесу, важко надіятись на успішну структурну та організаційну перебудову економіки.

До приватизації ці функції не були характерними для вітчизняних підприємств: їх брали на себе більш високі рівні економіки. Після приватизації підприємства, опиняються відрізаними від них і неспроможними до їх виконання. Тому на приватизаційному підприємстві рівень управління не відповідає новим умовам, тобто не може забезпечити його самостійне виживання та розвиток. Це означає, що на таких підприємствах є необхідність створення особливого роду

структур, які хоча б частково взяли б на себе виконання підприємницької діяльності для підприємств.

Цікавим може з'явитись досвід ПАТ «Одеський завод радіально-свердлильних верстатів» з побудови мережі закордонних представництв [2]. Основна задача цих представництв – збільшення об'ємів продажу, забезпечення споживачів фірмовим сервісом на продане обладнання та запчастинами для них. Паралельно вирішуються і інші задачі: забезпечення проходження платежів, закупка матеріалів і комплектуючих для основного виробництва, участь в машинобудівних виставках на території сусідніх держав.

Спочатку підприємство представляло собою синтез виробничо-економічної діяльності та приватного майнового об'єкта, чому в великій ступені сприяло суміщення в одному лиці підприємця та власника підприємства. Природно, що поки доступ до виробничо-економічної діяльності опирався на володіння майном, різниця цих інтересів була достатньо мала, і робився висновок, що підприємство – це спосіб реалізації інтересів його власників. Проте по мірі розвитку технічного прогресу виявилось, що підприємство в цьому вигляді володіють як виробничо-економічною динамікою розвитку, а їх майнова приналежність становиться гальмуючим фактором. Виникає ситуація, коли інтереси розвитку підприємства починають диктувати необхідність обмежень на вплив власника в управлінні підприємства. Акціонерна форма (як вона розуміється на Заході) – є законним способом управління від майна, тобто можна говорити про сумісність, а не про тотожність інтересів підприємства і її формальних власників-акціонерів. Інакше кажучи, акціонери взагалі не являються власниками підприємства [3, с. 101-102].

Превалюючим в ідеології сучасних реформ являється прагнення створити простір для реалізації «відчуття господаря». Це може бути справедливо для фермерського господарства, де господар являється повним і безумовним розпорядником майна, проте при цьому він повинен рахуватись з інтересами членів сім'ї. В ринковій економіці, а точніше контрактній (договірній) економіці, велике підприємство в принципі не може бути об'єктом власного майна. На наш погляд, контрактна – більш точне визначення ринкової економіки, в чистому

вигляді якої ніколи не існувало. Це те, чого не розуміли економісти-класики різних поколінь (А. Сміт, А. Маршал), про що здогадувались на початку цього століття Т. Веблен і М. Туган-Барановський, а Д. Кейнс побачив (депресія 1930-х років), здивувався і зрозумів. Сучасна економіка з другої половини XIX ст. прийняла корпоративну форму, в основі якої лежить розділення майнових прав на речові та зобов'язальні. Речові права – це права на активи, які належать самому підприємству (корпорації), а зобов'язальні права – це акціонерам. Тому кожен окремий акціонер – це не власник підприємства, а лише вкладник в нього свої власних коштів.

Список використаних джерел:

1. Захарченко В.И. Приватизация и предпринимательская функция / В.И. Захарченко // Машиностроитель. – 1996. – № 6. – С. 29-31.
2. Захарченко В.И. Спасти и сохранить опытом других / В.И. Захарченко // Деловая жизнь. – 1996. – № 7. – С. 22-24.
3. Структура собственности корпоративного предприятия / Под ред. В.И. Захарченко. – Одесса: Наука и техника, 2007. – 112 с.